

AKATAPPA

Mart 2002

Sayı : 27

BURSA'DA DÜĞÜNLER AYI

Özlem TEZCAN DERTSİZ

Martla dert arasında çok güzel bir uyak var ve sadece bu yüzden bile varlığını birlikte sürdürdüğümüz Türkçeye övgüler düzebilir; safiyane bir duyarlıkla, dünyanın geri kalan dilleriyle konuşup yazarların bu hoş müzikten habersizliğine üzülebiliriz... Derde itirazınız mı var?.. Ağır bir kışın geride bırakıldığı, şu güneşli mart günlerinde dert sözcüğü, bizce, hüzünden bile ince ve sanki sevince dönük çağrışımlar uyandırıyor.

Ayrıca sevinç için somut nedenlerimiz de var.

Bursa Edebiyat Günleri yedincisiyle bu ayın sonlarında Bursa göklerinden Türkiye göklerine yayılacaktır. "*Bursa'da Edebiyat Edebiyatta Bursa*" (1996), "*Bursa'da Bir Başka Zaman*" (1997), "*Erguvan Bayramı*" (1998), "*Uludağ'ın Etekleri Gümüştü*" (1999), "*İpek Şehrin Günlüğü*" (2000), "*Saat Bursa Suları*" (2001) kitaplarına, bu ay "*Çınarlı Kentin Dili*" eklenecektir.

Bir başka sevinç vesilesi, Bursa yeniden erguvanı keşfetmekte; tarihi doğasına, tarihi coğrafyasına dönmekte. Dünle bugünü barıştırıp yeni bir gelecek inşasına başlamakta. Emirsultan döneminde kutlanan erguvan bayramına sıcak bir göndermeyle şehrin muhtelif kesimlerine ve Uludağ Üniversitesi Görükle Kampüsüne bu ayın ilk haftası içinde yüzlerce erguvan fidanı dikiliyor. Konuyla ilgili törenler, paneller düzenleniyor. Renkli fotoğraflarla bezeli "*Erguvan Zamanı*" adında bir kitap yayımlanıyor. Kitapta Adalet Ağaoğlu, Beşir Ayvazoğlu, Ali Sirmen, Ramis Dara, Hüseyin Algül, Faik Yaltırık, Murat Zencirkıran, Hilmi Haşal, Serdar Ünver, Metin Güven, Ahmet Uysal, Nahit Kayabaşı, Mehmet Vasfi Saral... gibi isimlerin erguvanla ilgili yazıları, şiirleri yer alıyor

'Velhasıl', 2002 Martı Bursa'da, coğrafyayla tarihin, evrenle insanın, hayatla kitabın, doğayla kültürün, düşünle gerçeğin düğünlerinin ayı olacak biraz; doğa, tarih, hayat, sanat, edebiyat, şiir sevenleri katılıma ve kutlamaya çağırıyoruz...

Hüseyin Alemdar, Yusuf Alper, Fikret Demirağ, Özlem Tezcan Dertsiz, Hasan Efe, Melih Elal, Hilmi Haşal, Ayşegül İzmirli, Yunus Koray, Hüseyin Peker, Bâki Ayhan T., İlyas Tunç, İhsan Üren.

DİKİŞ İZİ

ben gideli diye
başlar oldu cümleler
takılıp düştüm sözcüklerinden

büsbütün geceydi gözlerindeki
ıslak bir yalnızlık dolaşırken yüzümü
dönüşünden dönen giden değildi

- öyle çok gelincik söktüler ki kalbimden
ipekli düşlerim lime lime
dikenli telden

büsbütün sarıydı gözlerindeki
kasabadan son kez geçen trenin
koyu ayrılıktı rengi

- maskeli sözler sundular
heybetli dağlar çamurdan
hüznü bir sokak adı sanıp
merdivenleri kırdılar göğe uzanan

...

- bir tek sen kaldın demli çayım
bir tek sen

solundaki izi
ellerinle gizlerken

'PIA'DAN 'NİKBİNLİK'E

Melih ELAL

Rastlantı eseri elime geçen *Nikbinlik* adlı derginin 7 ve 8. sayıları beni heyecanlandırdı. Yazma gereksinimi uyandırdı. Programımdaki diğer dergileri bırakıp öncelikle bu dergi üzerine yazmalıyım! Neydi beni böylesine kıpır kıpır yapan? Bunun iki nedeni var: Öncelikle, şimdiye değin dikkatimden kaçmış olan - çünkü üç yıldır bu uğraş içinde olduklarını, bu yıl dördüncü yıla girdiklerini söylüyorlar- üniversite kaynaklı bir dergi oluşu... İkinci nedense; kolektif bir çalışanın böylesine güzel, içeriği sağlam, estetik beğenisi gelişmiş bir dergiye ulaşabilmesi...

Nikbinlik ODTÜ öğrencilerinin oluşturduğu "ODTÜ Şiir Topluluğu"na (OŞT) çıkarılmaya başlanıyor. Yalnız *Nikbinlik* adı aynı zamanda bir evrilişi, bir değişimi de içeriyor. Bu da iki aşamalı: Önce üç yıldır çıkardıkları, altıncı sayıya ulaşan *Pia*, yedinci sayıda *Nikbinlik*'e evriliyor. Ve bu evriliş 7. sayıda Efe Duyan'ın yazısında "Her şeyden önce, eski adıyla *Pia*, şimdiki adıyla *Nikbinlik* bizim için en önemli iletişim kanallarından biriydi." ifadesiyle *Pia*'nın 6. sayısından sonra *Nikbinlik*'in 7. sayısına geçişi duyurulurken; 8. sayıda da Ahmet Antmen ve Efe Duyan okurlara yazdıkları ortak mektupta; -ki bu da kolektivizmlerinin bir kanıtı- "Yalnız bir anlatımla topluluğun üç buçuk sene önceki kuruluş aşaması için, enkaz üstüne temel atmaya başlayan bir toplam için dergi 'biz bir şehre gittiğimiz vakit, başka bir şehre giden sevgilimizdi', yani ulaşılabilen bir hayaldi bizim için. Yedinci sayıdan itibaren 'güneşli günler göreceğine' inanan genç bir delikanlı yahut geleceğe umutla bakan güzel bir kızdı artık. *Pia* isminin de, *Nikbinlik* isminin de serüvenimizde yerli yerine oturduğunu düşünüyoruz." diyerek anlatılıyor. İkinci değişimse daha dar kapsamlı olan "ODTÜ Şiir Topluluğu" (OŞT) adının genişletilerek "ODTÜ Edebiyat Topluluğu"na (OET) dönüştürülmesi.

Üniversitelerin çıkardığı ya da üniversiteden kaynaklanan dergiler nedense hem düzenli yayınlanamazlar, hem de uzun ömürlü olamazlar. Düzenli yayınlanamazlar, çünkü dergiciliğin saat gibi işlemesi gereken, örgütlenişini sağlayamazlar. Bu iş için bir altyapı oluşturamazlar. Oysa ellerinde bunu sağlayabilecek olanaklar vardır. Örneğin dergi ve kitap basımı ile ilgili bir meslek yüksekokulu kurulabilir. Eğitim ve Edebiyat Fakülteleri'nde seçmeli dergicilik dersi konulabilir. Ancak dergicilik birden fazla organın ortaklaşa çalışmasını gerektirir.

Yazan, yazma gereğini duyanlara ulaşacaksınız. Yazmayan ama yazma yeteneği olanları destekleyip heveslendireceksiniz. Gelen yazıları estetik değer açısından seçeceksiniz, yazım kurallarına uyum açısından denetleyeceksiniz. Bunlar deneyimli bir edebiyat insanının danışmanlık yaptığı öğrenci kulüplerinin işi. İşte ODTÜ'de üç yıldır bu yapılmış. Kurulan 'Şiir Topluluğu' şimdi genişleyerek 'Edebiyat Topluluğu' olmuş. Demek ki öğrencilere birinci sınıfta ulaşılmış, şimdi son sınıflara gelmişler. Uçmak üzereler. Dergiyi okul dışına taşıma, ama okuldan da kopmama isteği yazılarında anlaşılıyor. Umarım kendilerinden sonra gelenleri yetiştirmişlerdir.

Kulüp ya da topluluk kurmak, oluşturmak da bir dergi için yeterli değil. Dergiye yazı akışını sağlayacak, sayfa düzenlemesini yapacak, hangi yazının nerede, nasıl kullanılacağını belirleyecek bir organ gerekli. Bu da öğrencilere, dergi mutfağında yetişmiş deneyimli elemanların vereceği seçmeli 'Dergicilik' dersleriyle sağlanabilir.

Böylece dergi malzemesini ve dergiyi ortaya çıkardık. Şimdi basıp yayacak bir organa gereksinimimiz var. Bu "İşte, matbaa orada, gerekli izinleri çıkartırız, basarsınız" demekle olacak bir iş değil. Öncelikle matbaada, kitap ve dergi basımından anlayan, tekniğini bilen personel gerekli. Bir de bunların, dergilerin sürekli yayın olduğunu, zamanında çıkması gerektiğini anlamaları gerekli. Siz hiç günlük bir gazetenin, bir gün

gecikmeyle yayımlandığını gördünüz mü? Peki süreç hafta ya da ay olunca gecikmeyi neden hoşgörüyü karşılayalım? İşte! Bunları ancak matbaacılığa yönelik meslek yüksekokulları yoluyla sağlayabilir, öğretebiliriz. Bulabilirseniz bakın *Nikbinlik*'in basıldığı yere, ODTÜ matbaası değil! Matbaa var mı orada? Bilmiyorum, ama mutlaka vardır. Orada basmaya kalksalar dergiyi, yakındıkları belli periyot belirleyememe kaygılarına bir de ne zaman basılır kaygısı eklenirdi.

Üniversiteler de, hükümetler de düzenliliği, sürekliliği, kalıcılığı "Biz bize benzeriz." sözünü kanıtlarcasına sağlamıyorlar. Rektör ya da hükümet değişince kalıcı olması, değişmemesi gerekenler de değişiyor. Şimdi size soruyorum: Bir zamanlar Milli Eğitim Bakanlığı'na yayımlanmaya başlayan *Tercüme*, daha sonra *Çeviri* vb. dergileri nerede? Kitaplara bakalım: Yayın yaşamımızın yüzakı Beyaz Kitaplar'ın yayımı sürüyor mu? 'Bin Temel Eser' dizisi otuz yıldır iki yüz esere olsun ulaştı mı? Hiçbiri gerçekleşemez. Çünkü bizde iş değil, kimin yaptığı önemlidir. O gücünü yitirdi mi, yapılan iş de unutulur, gündemden düşer. Bana otuz yıldır düzenli olarak yayımlanan bir üniversite dergisi gösterebilir misiniz? Dileyelim de üniversitelerimiz bir an önce toparlanıp bilime ve sanata katkılarını daha güçlendirip düzenli ve kalıcı hale getirsinler.

Üniversiteden beslenen bir dergiyi gördüğümde hep heyecanlanmışımdır. Hele düzeyliyse... *Nikbinlik* de bende o duyguları uyandırdı. Bir kez daha bu dergiye dönmek istiyorum. Ahmet Antmen 7. sayının Merhaba başlıklı ilk yazısında "Yeni döneme, yeni bir dergi ve açılımlarla giriyoruz." diyor. Derginin çıkış tarihi Ekim 2001. Demek ki *Pia* da üç yıl önce, 1998 sonunda merhaba demiş okura. Eğitim yılının başında. Bu benim varsayımım. Çünkü *Pia*'yı görmedim ve incelemedim. *Nikbinlik*'in 8. sayısı Aralık 2001'de yayımlanmış. Dilerim ki Şubat 2002'de 9. sayısı yayımlanmıştır ve sürecektir.

Ahmet Antmen, andığım yazısında "... şu an, Türkiye'de edebiyat dergiciliği gerçekten zor iş. Muhalif dergiler için daha da zor. Geçen seneye baktığımızda; gözümde ilk çarpanlar *Şiir Odası* ve *Papirüs*. Artık yoklar." sözleriyle dergiciliğin dikenli yollarını gözler önüne seriyor. Sonra da *Nikbinlik* adını niçin seçtiklerini "Nikbinlik, bilindiği üzere, Nâzım'ın 'Güzel günler göreceğiz çocuklar / güneşli günler göreceğiz / motorları maviliklere süreceğiz çocuklar / ışıklı maviliklere' diye başlayan şiirinin adı. Aynı şiirin devamında nesnelliğin tablosunu çıkaran '... hani şimdi bizim soframıza haftada bir et gelir / ve çocuklarımız işten eve sapsarı iskelet gelir' gibi dizelerden sonra adeta her şeye rağmen güzel günler göreceğiz çocuklar demesi; hem bugünün edebiyatını hem de bu ortamda bizim iddiamızı somutlaması bakımından yeni açılımlarla örtüşmektedir. *Nikbinlik*, bu noktada kelime anlamını aşmakta, günü ve geleceği tarifleyen bir imgeye dönüşmektedir." sözleriyle açıklıyor. Ardından da sözü egemen kültüre getiriyor. "Egemenlerin bize sunduğu iki seçenek var: Uzlaşmak ya da çekip gitmek. Bizse, topluluğumuzun kuruluşunda yaptığımız gibi olmayan seçeneğe işaretliyor; ne uzlaşıyor ne de çekip gidiyoruz". Efe Duyan da ODTÜ Şiir Topluluğu'ndan ODTÜ Edebiyat Topluluğu'na adlı yazısında sözü aynı konuya getirerek "*Kavram Karmaşa*"nın 20. sayısında açılmış bir tartışma var. Şiirin gelecek dönem rotaları ele alınmış. İki yol gözüküyor ilk bakışta. Yeraltına çekilme ve uzlaşma. Biz ikisini de kabul etmiyoruz. Ya üçüncü bir yol yoksa? O zaman, önce yolumuzu inşa ederiz sonra ilerleriz." dedikten sonra Nâzım'ın, "Güzel günler göreceğiz çocuklar" sözünü "Evet, göreceğiz" biçiminde noktılıyor. *Nikbinlik*'in 7. sayısında Ahmet Antmen'in "Bir İmge Şair: Ahmet Arif", Aydın Şimşek'in "Çağdaş Şiirimizde Bir Doruk: Nâzım Hikmet", Efe Duyan'ın "Boyun Eğmeyen Özlem: Yannis Ritsos"; 8. sayısında Aytekin S.'nin "H. Turgut Uyar İçin Gecikmiş Bir Yazı" adlı inceleme yazılarıyla, şiirler ve öyküler yer alıyor. Nâzım Hikmet yılında, Nâzım'ın şiirinin dergiye ad olarak seçilmesi de bir başka güzel yan. *Nikbinlik*'e uzun ve başarılı ömürler diliyorum. Merhaba...

JEST VAKTİ

*Herkes uyusun bir seni uyutmam bir de ben uyumam
Herkes yokken biz oluruz biz uyumayalım*

Turgut Uyar

Elimi elinin üstüne koy bu gece sesimi sesinin üstüne
birimiz ikimize ikimiz birimize nasibiz, böyle nasılız
ilkın dudak yerlerimize değmişti aşkın ateşi nezaketen
sonra ısınmış iki boyun bir gövdeye gitmiştik
sevişmek hâlâ bir kadın bir erkekti, biz ikisi de değildik
gidip göğün ıslağında uyumuştuk *Geyikli Gece* sevabına
o gün bugündür herkes uyurken bu bendeki uyuyamazlık jesti
işte bundandır! Söyle, boş odalarda kuş uçurmak jest midir!
Göz kapaklarımdaki şu elâ şiir tiki söyle şimdi kimindir
ikimize uzak yerler de ısınır mı baksam, bakıyorum ısınmıyor
yalnızlık da bir kusur galiba, yoksa aşk da bir tik midir
kadınlar sevinik gidip sıkışık dönüyorlar aşkın taşrasından
her kadın bir yerde küsük aşk mor taşra anladım ki
daha bir anladım ki, kadın şehirse en güzel şairde şehirdir
nicedir *Göge Bakma Durağı*'nda bir Tuğba tutturmam bundandır
kadın her yıl yenilenen bir kış güneşiydi Turgut Uyar'da da
söyle, kadın biraz da kış mıdır Turgut ağabey --Kış nedir!
Bu yıl kış da ağır usta! Kadın üşürse eğer karla yıkanır mı!
Ben kırkıma dokundum, Tuğba daha yirmiikisinde --Kış yoksa
ben miyim? Kadınlara yorulmuş kış karla yıkanmaz ki!
Kar da kış da çok üşümüş, gel gitme bizde kalalım

Kış en ılık göktür!

*Beni bırak göge bakalım**

* Turgut Uyar

Bâki Ayhan T.**SUÇ ORTAĞI : AŞK**

sevgililerimden birini öldürdüm

aç bir pars gibi saldırdım geçmişe
dağınıklık kaldı geriye tuzaklardan

suç ortağımı, ilk hırsızlığımın suçu
çürümüş ağaç kendiliğinden boşalan
düşman kardeşimdi: yıkıcı arzu

iki kişiydik çirkin yüzünde yerin,
paralel iki hayat, iki düz çizgi
kimsenin çözemediği ikili sarmal
uzaklara adanan karanlık bilgi

bağışlanmaz suç, ilk hırsızlığımın suçu
acı mı, arzu mu, tekbaşınalık mı yoksa
birbirine tuzak iki kıvılcımın duruşu

bırakmadı peşimi, mağaralara sığındım
rutubet kokan bahçekatlarına

suç ortağımın adını aşk diye yazdım

ADNAN ÖZER

Bir kır kasabası gibi hüzünlü

Derin acıların uğrak yeri yüreği
En yakınlarından aldığı yara
Canını çok yakıyor çok belli

Hayat bu hayat bu ama
Serin esintilerin estiği de olmalı
Birgünler acılarla çevrili denizde
Kendi yüzüne gülen kendinden sevgili
Bir gencin yüreği vurur ovalara

Ayçiçeği tarlalarının orda
Derin izleri pullukların
Başağın kırmızısı, unun beyazı
Alınteri göz nuru orda

Orda yalnız ve elemli bir çocuk
Yaralı bir ceylan, kalbi kırık ayışığı
Sadece düşünüyorum yeter sürülmeye
Baba ocağından anayurdundan

Alı kavak telli kavak hüzünle
Salınır yıllar boyu
Saraybosna'da kalmış yarısı
Yarısı Kırcaali'de
Bir pazaryeri anısı, şadırvan altı
İnce bir hüzünle yakılan ağıt
Nerden geldik niçin kaldık türküsü
Nedensiz nedensiz nedensiz

Bir kır kasabası gibi acılı

İhsan ÜREN**ÖPÜŞ'TEN ÇOĞALİYOR
ÇOCUKLAR**

Nuri Demirci'ye

Kelebek kanatları arasından, çıkıp geliyor sabah.
Irmak kıyısına yıkılmış kötülüğün sesleri.
Düşlem, elinde liri, araniyor, notalarda ülkesini.
Dedikoduya dalmış, unutup görevlerini, esin perileri...

Ormanın meşum bakiresi; çeviriyor bir taşlı yüzüğü,
Öyle böyle değil, boyandığı renk,
Aşka numara çekiyor Psykhe.
Pastoral köpekseverler, çıkmış parka,
güneşlenip, dinleniyorlar banklarda...

Neden, eski çağlar, "Altın Çağlar"dı,
sanısına kapılır insanlar?
Kurutuyor kalan günlerini kızkurusu.
Rodin, işin kolayını bulmuş,
Öpüş'ten çoğaltıyor çocukları...

Çağıldar, Beatrix'in buğulu gözleri;
Ölüm, kol geziyor maskeli baloda.
Orpheus, bitkin düşmüş kumsalda.
İlgımı, iyi düşler için divana yatırın!

Paul Klee'nin kuşları, yemlenip gitmiş.
Müze köşelerine, kapayıp durmayın Rodin'i;
Sizin haberiniz yok, devrim oldu,
Öpüş'ten çoğalıyor artık çocuklar...

DÜRDANECİĞİN ÖYKÜSÜ

Hasan EFE

Türk şiiri, ülkemizdeki toplumsal ve siyasal olaylar ile ekonomik değişimlerden etkileniyor. (Tanzimat, Edebiyat-ı Cedide, Fecr-i Ati, Milli Edebiyat Akımı, Milli Mücadele Dön., Cumhuriyet Dön. ...). Böylece söyleyiş değişiyor; imge, sembol, söz sanatları, vb. farklı arayış içine giriliyor. Sanatçıdaki biçim değişikliği, yaşadığı dönemin şiirine yansıyor. İstediklerini farklı biçimde de olsa aktarabiliyor. Ortaya çıkan ürün o dönemin şu veya bu şekilde havasını solutuyor.

Turgut Uyar da önce hece ölçüsüyle şiirler yazıyor. Sonra bu anlayışını değiştiriyor.

Şükran Kurdakul, Turgut Uyar şiiri için bir *öykü-şiir*den söz eder. Yalnız Dürdanecik de bunlardan biri. Baştan sona okuduğumuzda bir konu bütünlüğü görüyoruz.

Şair, bir genç kadının (bireyden) evliliğinden yola çıkarak ülkedeki toplumsal olayı ele almıştır, denilebilir. Burada genç bir kızın evlendikten sonraki yaşamı; eşiyle aynı şeyleri paylaşamamaları, farklı dünyalarda varlıklarını sürdürmeleri konu edilirken, yalnızlık da tema olarak veriliyor. Şiiri şöyle formüleştirebiliriz.

Dürdanecik : Toplum (Birey olarak simgelenmiş)

Koca : Siyasa / Politika

Şair : Hukuk, adalet

Kocası tarafından evde yalnız bırakılan kadın acınacak haldedir. Sürekli bu duygu. Şiirin başlığındaki yalnız ile ikinci dizedeki yalnız sözcüğünde ses değişimleri görüyoruz.

Yalnız : Yanında başkaları bulunmayan, tek başına. (*Türkçe Sözlük*)

Yalnız : es. Tr. yalang / yalın (çıplak, açık) dan yalanguz - yalınız - yalnız (tek başına, çıplak, açık) anlam genişlemesi, kimsesiz, tek başına, açıkta kalmış. (*Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü*, İsmet Zeki Eyüboğlu, Sosyal Yayınları, 1988)

Yalağuz (yalnız, tek başına) anlamındadır. Gene hl. yalnız (yalnız, tek başına), (agy).

Sözcükteki vurguların farklılığıyla değişik anlam katılmış şiire.

Dürdanecik, özel adındaki -cik eki acımayı daha da güçlendiriyor. Üçüncü dizedeki *hanım* sözcüğüyle gönderme yapılıyor kocaya. Şair burada, o (Dürdane), yalnız bırakılıp gidilecek biri değil, fakat sen eşinin güzelliği, çekiciliği ve güçlü kişiliğinin (körpe karanfil) farkında değilsin, demek istiyor kocasına.

Kadın, acımasız bir adamın elindedir. Bu, *hoyrat* sözcüğüyle belirtilirken, beşinci dizeyle de Dürdane'nin eve hapsedildiği vurgulanıyor. Ev hapsine rağmen kadın dayanıklıdır. Pencereden aldığı ışıkla, yalnız olsa bile yaşamını sürdürebilmektedir.

Sardunya, hoyrat, karanfil, hanım sözcükleri dizelerdeki imgeleri güçlendirmektedir.

Dürdanecik'e yüklenen diğer sıfatlar, adlar ya da tamlamalar; *hanım kadın, annesinin bir taneciği, körpe karanfil, pencerelerdeki yalnız sardunyalardır* (burada Dürdane çoğullaştırılıyor).

Kocası kahvede, o evde dizesinde de bir kanıksama var. Bu anlam son dizeyle belirginleşiyor.

Bu son iki dizeyle Türk toplumunun, özellikle kırsal kesim ve geçeköndü yaşamının geleneksel bir olgusu ortaya konuluyor. Bu bölgelerdeki erkekler, evde karlarıyla baş başa kalıp oturmazlar. Erkek arkadaşlarıyla kahvededirler. Orada söyleşir, kağıt oyunları zamanlarını değerlendirirler! Sorunlar evde kariyla değil, erkek arkadaşlarla çözülecektir. Kahveler, aslında erkekler için bir terapi merkezi olarak düşünülebilir.

Kadınla erkek arasındaki iletişim kopukluğunun eşler üzerindeki duygu ve fiziksel etkileri ele alınıyor ikinci bölümde.

Aynı zamanda toplumdaki aile yapısının cinsel olumsuzlukları vurgulanıyor. İlk bölümdeki gibi oluşmamış dize yapıları. Birinci dizede kendi başına bir anlam bütünlüğü yok, fakat *sevişmek ne kelime* sözcüklerindeki olumsuz vurgu güçlülüğü, zihnimizi alt dizelerde bir araya gönderiyor.

Kadir sözcüğü şu anlamlarıyla açılabilir : 1. ad, Değer, kıymet, 2. s. Güçlü, gücü yeter, erkli, 3. Gökbilimde bir yıldızın parlaklık bakımından bulunduğu basamak. Buna göre; parıltıları, etkileri farklı, ayrı güçlerde iki yıldız gibi uzaktılar ya da aynı değerde iki yıldız gibi uzaktılar, diyebiliriz. *İki yıldız gibi* benzetmesiyle her ikisinin cinsel isteklerinin kendi iradeleriyle giderilebilmesinin gerekliliği belirtiliyor, denebilir. Oysa doğanın karşı cinslere verdiği bu eşitlik, toplumsal ilişkilerle bozulduğu, *uzaktılar* sözcüğüyle vurgulanıyor.

Yukarıdaki formülümüze göre, yasa / adalet görevinde olan şair, hemen ardından okuyucuyu da sokuveriyor dizeler arasına. Bu bilerek yapılıyor. Okuyucu duygusal olarak yakalanıyor. Uyar, Dürdanecik'in acılarını kendisi gibi başkalarına da ortak ediyor. Şiirin çekiciliği de buradan geliyor. Amaç, okuyucu şiirin içine girince yaşanan olayı sahiplenecek, kendisi de söz hakkı alarak yorum getirecek, Dürdanecik'in evliliği hakkında, yani toplumdaki yasa, gelenek, görenek, yaşam biçimleri, ekonomi vb. üzerinde düşünce üretecek.

Bir yerde ülkedeki kadınların durumu ortaya konuluyor.

Beş ve altıncı dizeler bize, kocası ne zaman cinsel istek duysa Dürdanecik ile bu arzularını gerçekleştirebilir, düşüncesine götürüyor, diyebiliriz.

Cinsel isteklerini açamayan kadın kadınlığını yaşayamaz. O, bedensel isteklerini bastırdığı sürece yaşamdan alacağı mutluluğu yakalayamaz. Bu bastırılmış duygular kadının bir tarafını körelterek onu, tek yönlü yaşamaya iter. Bastırılmış cinsel istekler bireyde belirli bir süre sonra fiziksel rahatsızlıklara da dönüşebilir. Aslında bu istekler eğitilerek de yönlendirilebilir, ama bastırıldığı zaman beklenilmeyen olumsuzluklar kendini gösterebilir.

Son iki dizeyle erkeğin bir güç olduğu verilirken, aynı zamanda, siyasa / politik yaptırım, olduğu düşünülebilir.

Üçüncü bölümde, *Toprakların en cömerti Dürdanecik* korunacak durumdadır. Bunu ilk bölümdeki *...annesinin bir taneciği* ifadesinden anlıyoruz.

Ne ki, Dürdanecik kocasından gerekli ilgiyi göremez. O, eşinin de yapması gerekenleri kendi üzerine alır, şairin üçüncü dizede dediği gibi, *kendi doğurur kendi bakardı*. Bununla da kalmaz bir güzel de dayak yer kocasından. Ama, sadece kocasının öfkeli olduğu zamanlarda! Dördüncü dizede Uyar, araya girerek, iki kişinin geçimsizliğini okuyucuya aktarıyor. Şair burada taraftar, denilebilir. Ah ünlemiyle dizeye baştan duygu katıyor.

Dayak bile atardı son dizesiyle, kadının kocası tarafından gerekli ilgi, sevgi, yardım, vb. gösterilmemesi; olması gereken olumlu ilişkiyi bozması, kadını çöküntüye sürükler.

Toplumsal ve kültürel olumsuzluklara bir göndermedir bu.

Dördüncü bölümün ilk üç dizesini okuduğumuzda şaşırıyoruz. Yukarıdaki bölümlerde gördüğümüz acıma, üzülmeye duyguları bu dizelerde birden kalkıyor. Şairin adaletle formüleştirdiğimiz yönü de belirsizleşiyor. Özellikle ikinci dizedeki *bizim kendi tembel maceramızdan uzakta* dizesi, bir sonrakiyle birleşince, okuyucuyu düşündürüyor. Bu dizelerle Uyar, şiirin içine hem kendisini hem de okuyucuları katıyor. Okuyucu, uzaktaki tembel maceramız nasıl olabilir, diye düşünmeden edemiyor. Acaba şairin de kadınlarla maceraları mı var uzakta, bizi de bu kadın maceralarının içine mi atmak istiyor, diye düşünülebilir. Üçüncü dizeyle de Dürdanecik haklı gösteriliyor. Altıncı dizeler okunmasa sanki onun da başkalarıyla ilişkisi varmış izlenimi bırakacak okuyucuda. Süren dizeler okunduğunda böyle bir düşüncenin olmadığı çıkıyor ortaya. Aynı kurguları şiirin önceki bölümlerinde de görüyoruz. Bu dizelerle oluşan kuruluşlarla şiirde bir gerilim yaratılıyor.

Bölümdeki düğüm burada bitiyor. Diğer dizelerle çözüme varılıyor.

İnsan ve toplum psikolojisinin verildiği yer aynı zamanda. Nasıl ki insanlar yalnızlıklarını gidermek için duygu ve düşüncelerini paylaşma gereksinimi duyarsa, Dürdanecik de bu gereksinimi duyuyor. Kışın mısır patlatıp etrafındaki kadınlarla ya da komşularıyla (mahalle karlılarıyla) yan gelip yatarak birbirlerine gerçek olmayan şeyler anlatır ve gülerler. Zaten yaşama sevinci olmayan, bezgin ve bitkin bu kadınlar kuru laf ederek birbirlerinin gönlünü oyalarken, Dürdanecik de yalnızlığını bunlarla paylaşıyor, diyebiliriz.

Beşinci bölümde kadın sevgisini genelleştiriyor şair. Bunu yaparken de *ah* ünlemiyle duyguya yönlendiriyor dizeleri. Anlamlandırmayı *ah*, *karanlık*, *tükenmez*, *baht* sözcüklerinde yoğunlaştırmalıyız. Kadınları severken, kendi iç duygularını belirtiyor, ama *ah* ve *çok* sözcükleriyle içteki kıpırtılarını dışa vurarak başkalarıyla paylaşma gereği duyuyor, denebilir. Bu iki sözcük arasındaki duygular yakın gibi görünse de, farklı ve uzak gelgitler sezdiriyor.

Ah, derken bir çaresizliğin yanı sıra, bilinçli bir kadın erkek eşitliğinin seslenimi söz konusu. Oysa bir sorun var sevgide. Hem de öyle *çok*, bu yalnızca kadınların *karanlık* ve *tükenmez* *bahtlarında* belirebilir.

Niye "*Ah ben kadınları çok severim / Karanlık ve tükenmez bahtlarında*" deme gereği duyuyor şair?

Çünkü aşagılanan kadının bir yeri olmalı şairin dünyasında. Kocasının yanında her zaman horlanan kadınların sığınağı olmalı, burası da onları anlayanların yanısıdır. Dayak yiyen kadınların konuverecekleri bir dal yoktur görünürde. Şair de bu duygularla sahip çıkmak istiyor Dürdanecik'e.

Böyle dese de erkek olmanın verdiği duygularla kadına kanı kaynıyor aslında. "*Yalnız gecelerin Dürdaneciği*" derken onun kadınsal isteklerinin farkındadır. Bir başka açıdan bakarsak, toplumdaki duyarlı insanlar; zavallı, çaresiz ve zayıflara her zaman açıktırlar. Onları sıcak bir sevgiyle kucaklayıp, sorunlarını paylaşarak yardımcı olurlar.

Kadın, ne kadar acınacak durumda olsa da dayanma gücünün fazla olduğu sezdiriliyor okura. Dürdane'den yola çıkılarak, bütün kadınlar üzerinde düşünce üretiliyor, "*Benim de uzaktan yakından tanıdığım / Kaderine bunalmış kadınlar vardı.*" dizeleriyle.

Şiirin beşinci ve altıncı bölümleri arasına sıra noktalar alınmış. "Anlatılmak istenilen şeyler var, ama ben bunları anlatmayacağım. Şiirin önceki anlamıyla son bölümü oluşturan tek dizeyi okuyarak sizler bir şeyler çıkarabilirsiniz," diyor, şair.

Bu noktalama imi yerinde kullanılmış. Yaşanan sıcak bir ilişki var. O duygular noktalar arasına serpiştirilerek okuyucu zihninde şekillendiriliyor.

"*Halbuki böyle mi olmalıydı...*" dizesiyle bitiyor şiirin son bölümü.

Genel anlatım içinde şairin beğenmediği bir gelişme var burada. "Nasıl olması gerekir?" sorusu beliriyor okuyucu zihninde.

Dürdane'den yola çıkılarak toplumdaki sorunlar; eşitsizlik, duyarsızlık, kaba güç, psikolojik bozukluklar, ekonomideki aksaklıklar vb. sorgulanıyor. Böylece özelden genele, genelden özele ya da bireyden topluma, toplumdan bireye varılarak yaşanan gelişmeler ilk beş bölümde belirleniyor.

Aslında kadın erkek ilişkileri yönünden de bakarsak istenilmeyen bir gelişmenin belirtisidir son bölüm.

Ses Olayları

Şiirin tamamında kullanılan ünlülerin sayıları şöyle : İnce ünlüler 180, kalın ünlüler 239. Ünlülerin toplamı 419.

Dikkat edilirse Turgut Uyar'ın bu şiirinde ince seslilerin sayısı kalınlara göre daha az. İnce yuvarlak ünlülerin sözcük üzerindeki etkisi olumsuzdur. Özellikle "ö" ve "ü" harflerinde

bir karamsarlık vardır. Bu, seslerle, sözcüğün kavramsal birleşimi bireyi olumsuz etkiler.

Amerikalı psikoloji profesörü Davit Myers'in saptaması şöyle : "... İngiltere'nin Edinburg kentinde Royal Society'de cuma günü bir konferans veren Myers, bir dilde sıkça tekrarlanan "ö" ve "ü" seslerinin insanları asık suratlı ve mizah duygusundan yoksun hale getirdiğini ileri sürüyor. Buna karşılık İngilizce gibi "e" ve "a" seslerinin bol olduğu dillerin insanların güler yüzlü ve cana yakın olmasını sağladığını iddia ediyor. Myers yaptığı araştırmada, "ö-ü" seslerini çıkarırken ağzın aşağı doğru büküldüğünü ortaya koyuyor. Bu da, yüzün 'asılmasına' ve 'olumsuz duygularla yüklü' kasların harekete geçmesine neden oluyor. Myers, "Ağzın ve yüz kaslarının bu hareketleri kişilerin ruh hali üzerinde son derece belirleyici etkiye sahiptir" diyor. (Yenibinyıl, 26 Ağustos 2000)

Bu saptamaya göre Uyar'ın şiirinde "ö" ve "ü" sesleri az kullanıldığı için karamsar ve sıkıcı bir hava taşıyor. Şiirdeki genel olumsuzluklar şairin olaylara dıştan bakışıdır, yani gözlem.

Genel Durum

Bireyin sorunlarından yola çıkılarak, toplumsal bir olumsuzluk, karamsar bir biçimde verilmemiş. Şair, arada şiire kendini katsa da genelde gözlemci bir anlatım belirgindir. Dürdanecik'in öyküsüdür bir yerde. Buna göre öyküsel şiir de denilebilir Yalnız Dürdanecik'e.

YALINIZ DÜRDANECİK

Geceleri kocası kahveye çıkardı
Yalnız bırakıp Dürdaneciği.
O hanım kadın o annesinin bir taneciği
Hoyrat ellerde körpe karanfil
Pencerelerde sardunyalar gibi yalnız
Kocası kahvede o evde
Alışmışlardı...

Sevişmek ne kelime birbirlerinden
Ayrı kaddiren iki yıldız gibi uzaktılar.
Ben ağlasam siz ağlasanız onun boşluğu dolmaz
Hiçbir yağmur ıslatamaz toprağını.
Ne zaman canı çekerse erkeğinin
O zaman yatarlardı...

Besleyip bereketli ıslaklığında tohumları
Toprakların en cömerti Dürdanecik
Kendi doğurur kendi bakardı.
Ah acıdır amma gerçektir inanmazsınız
Öfkeli anlarında kocası
Dayak bile atardı.

Ama zavallı deyip de geçmeyiniz
Bizim kendi tembel maceramızdan uzakta
Onun da vaktini paylaşan dostları vardı.
Kocası gidince kış geceleri
Fatma hanım Hümmüz hanım İkbâl
Yangelip kurak masalların kerevetinde
Bezgin gönüllerini avutmayan kahkahalarla
Mısır patlatırlardı...

Ah ben kadınları çok severim
Karanlık ve tükenmez bahtlarında.
Yalnız gecelerinde Dürdaneciği
Kardeş gibi sevmek okşamak isterim.
Üzülme Dürdanecik söğüt yaprağı
Hoyrat ellerde körpe karanfil
Benim de uzaktan yakından tanıdığım
Kaderinde bunalmış kadınlar vardı..

... ..

Halbuki böyle mi olmalıydı..

(Turgut Uyar, *Toplu Şiirler I*, Karacan Yayınları, İstanbul 1981)

SARIL BANA...

gece korkuları ki hazırlar
her kadını yeni bir aşka
sarıl bana!

rüzgâr, balkon kapısı, ayak sesleri... neler oluyor ki
dışarda! kemirgenler de var, etoburlar da, kan emici
vampirler ya da... işte, çarpıyor camlara yarasa! işte,
gülümsüyor duvarda tarantula! sarıl bana! bilirin niçin
çekilir salyangozlar kabuğuna... lir kuşları niçin gizlenir
çalılıklarda... senin kabuğun yok, dikenlerin de... tedirgin
böceğim benim! yalnızlık bir iguana... sarıl bana!

düşün, tropikal ormanları, derin denizleri,
uçurumları! sonra leoparlar, sırtlanlar, sansarlar... sonra
leşçil sinekler etlerinin altında... sarıl bana! görünmez
tehlikeler de var, kötü ruhlar da, tuhaf şeyler ya da... işte,
çamaşırlar toplanmış, hayaletler balkonda... işte, bir yastık,
gizli bir el boğazında! senin kimselerin yok, fener
bekçilerinin de... zavallı kırmızı balığım benim! yalnızlık
katil balina! sarıl bana!
sarıl bana...

Fikret DEMİRAĞ**SIRADAN BİR YAYA...**

Bir şey söylüyor, yapıyorsam, inandığım sürece
arkasında duruyorum. İnancımın sarsıldığı yerde,
beni bağlayan yok! Eskiden 'ünlü şair'dim, şimdi
araba selleri arasında 'yaya kalmış Son Kıbrıslı'
olmakla ünlü (artık şairliğime 5 kuruş veren yok!)
Ben de 'gelecek'le avunuyorum, o 'gelecek' ki
şu sıralar ona dair de hiçbir umudum yok!
O zaman da - beynime inen 'günün şamatası'yla
sersemlemiş, öfkeli ve alaycı - geçmişe sığınyorum
(ne işe yarayacaksa mazi kuşlarına kulak vermek!),
şimdilik belki yapabileceğim başka bir şey de yok.
Umut beslediğim her şey, bastığım bu toprak gibi
çöküyor. Ben de, siz de batıyoruz hep birlikte;
eskiden bir sürü parlak imgenin karşılığıydım :
10 adım Homeros, 10 adım Pygmalion, 10 adım
[Che...
Şimdi, buruşmuş bir 'Sisyphos' muyum, bir 'hayal'i
ite kaka, yoksa yalnızca 'sıradan bir yaya' mı
bir umut ve şiir yarım yüzyılından sonra?

Umarım, Gelecek-Hayat beni haksız çıkarır...

Lefkoşa, 3.9.2000

AD

yıkar yur
yakar
kar kırır

çayır-
da
cayır cayır ayaz!

DA

yoz
yazı
yitirir
kör koru

bayır-
da
iniş iniş yokuş!

ŞAP

ay daraltılır
kapkara daraltılır

köpük köpük olur irin
nehir rüzgâr tutmaz

tün tana oturur
boşluk boşluk bir acı oturur

horoz yatar
memur şiire oturur!

Hilmi HAŞAL**YAKIN SON**

Kötürüm yıllardı, is tutmuş zaman aç dağarıyla
geçti saçlarımızın tedirgin köklerinden, ak-tı
düşlerin başak döken tarlası, aşktı en uzak
bitkin yazılar harf yığınydı, acı hasat tümü

kötürüm yıllardı, aşı tutmazmış pıtrak, diken
geçti bozkır kısırlığından, kasırgalardan hayat
sinsi zift, yapışkan yaralar, yaşanır mı iki kez
soğuk mermer korkusu, küf ve nem kokusu

kötürüm yıllardı, sırtımızdaydı onca yük eşya
mülk sanılan bembeyaz giysi, susan gömütlük
zalim bir tirenin kısıracı, bayat düşler arasında
yalın yaşamak mı, bilinseydi keşke, bitmeyen

yakarı neyse, yankılarda gizli yalnızlıktı belki.

AHMET ERHAN'IN 'DAÜSSILA' ŞİİRİ ÜZERİNE İÇ KONUŞMALAR

Hüseyin PEKER

Son zamanlarda bu hiç yapılmıyor. Dergilerde okuduğumuz bir şiir üzerine duygulanıp, yazmaya kalkışmak. Herkesin işleri çok; duyguları, istekleri ertelenmiş. Kimsenin birbirine bir yarar sağlamaya, selam vermeye zamanı kalmamış. Herkes can derdinde, mal derdinde diyemem para derdinde desem kaba-saba kaçır. En iyisi ne derdinde olduğunu siz düşünün.

İşte bu duyguları aşarak, 'Öküç dergisi, Temmuz 2001'deki Ahmet Erhan'ın 'Daüssila' şiirinin karşısına geçtim. Yakınında durdum. İçime döktüklerini yazmaya koyuldum. Bunun bir kısmına 'metin incelemesi' diyor bizimkiler. Hani bazı dergiciler telefon açıyor ya, bazı aylar :

'Sayın... bu ay sizden ilgi toplayan bir yapıt çıkmış, İsyen Günlerinde Keşkek filan. Satış rekorları kırıyor. Bu Osmanlı kırmızı duyguların nereden ilgi toplayacağını hissedercesine soframıza koydunuz? Nerden aklınıza geldi her şey?'

Ya da Hasan Ali Toptaş'ın yeni, hüznü romanından dil cenderesi bir kesit aktarıyor bazı dergiler, sayfalarının arasına. Benim Toptaş'ı çözmek işi daha çok hoşuma gidiyor bak. Bir zaman Bilge Karasu ile de aynı anlaşılmaz oyunu oynuyorduk. Böylesi dil oyalayıcısı yapıtları çözmek ayrı bir keyif, ama herkese göre değil. Beni oyalar, onu oyalamaz. Ama ölçü değil bu. O yapıt iyidir, tartışılmaz. Bilge Karasu'nun bir zaman tartışmalı olduğunu söylerlerdi. Şimdi böyle diyen yok. Olduğu gibi kabul ettiler. Ama ne derece çözülebildi hâlâ. Orası meçhul. Ülkemizde anlaşılan, anlaşılmayan o kadar insan, yazar, sanatçı topluluğu var ki!.. Ama anlaşılın istiyorum. Örneğin şu Ahmet Erhan'daki taptaze duygular. Taptaze dedim ama, beni bu şiir otuz yıl öncesine götürdü öncelikle. Onu okurken çocuk oldum, genç oldum. Yaşımı kaybettim en başta.

"hoşçakal şehrim, şehrim hoşçakal" girişiyle başlıyor şiir. Malum, Ahmet Erhan İstanbul'a yerleşti, Ankara'yı anlatacak. Hem de onun keçiyle meşhur olduğundan tutun, oltasına küçücük Kuşulu Park gölünde unuttuğu dakikalarını hatırlayana kadar. Onu düşünün kılan şehri sevmesini bir kez daha bilecek. Oysa ne acılar çekmişti An-ka-ra'da. Ama Sakarya dediği yer bile, ona mutluluk verecek uzaktan. Bu neyin gelişidir, sılaya. Her yer sıra olmadı mı Erhan için? Erhan beni niye otuz yıl önceme getirdin, orası bile belli değil? Erotik zinciri bile *"belleğinin apaşarasında oyuncak bir benideresi maketine"* benzettin. Ne anlamlı bir benzetme bu.

Hayatın yarısı yara zaten. Anlayana. Yaşadığımız tüm zevkler birer yaradan başka şey değil. Biz bunu istedik, yaşarken yaranlanmayı. Seni bunun için uzattım durdum hayatımda. Biliyorsun sen benim dinmeyen arkadaşım oldun hep. Şiirlerin hep yastık kılıfının kıyısında durdu. Senin içtenliğini kimseye anlatamadım. Sana bile. Arkadaşım mıydın? Pek değil. Ama dostum, bunu sen bile bilmedin. Bilme, böylesi de olur. Ben senin *"kâğıtlara dar gelen kalemler"*inden biriyim.

"İstanbul'da bu moda : her şey küçük harfle başlar" diyorsun şiirin bir yerinde. Ne kadar iğreti durmuşsun bu modaya. Dedim ya, her şeyin ucu otuz sene. Yani bu şiir geri bir şiir mi diyorsun bir bakışınla bana. Onu demek istemiyorum. Ama sen otuz yıl öncesinin sokaklarını tarar gibi bakıyorsun adama, odama. Attığın adımlar hep titrek. Bağırıyor ama uzağı değil. Geleceği gösteriyor, ama takvimdeki günü belli değil. Bir bakıma durmuş zamanı gösteriyorsun bana. Saatin çalışmıyor, sadece geçmişin orta yerini seviyorum sende.

"konur sokak'ta engürü kahvesinde nihat'ın istakasının tam ortasına düştü"

demiştin şiirin bir yerinde. Herhalde Nihat dediğin de şiirin üst diliminde şiiri adadığın Nihat Genç olsa gerek. Toplumcu kesimlerin iyi tanıdığı coşkulu kimlik, bazılarının yürekten yanında yer almak istemediği, ama bazılarının da yürekten kucakladığı (senin gibi) bir Nihat bu. Ama niye Konur Sokak? Konur sokak Ankara'da değil mi? Sen şiirinde İstanbul'a inisini, orda tökezleyen bir kaldırım taşına dönüşünü anımsatıyorsun bana. Ama şimdi niye Nihat Ankara'da. Bunun burasını biraz anladım. Demek ki Nihat Ankara'da, öyle mi? Öyleyse sen

"sıfırın altına düşmüş olamazsın, herkes ağlayamaz" ...

"birgün yürür gider, adam olurum"

işte dedim ya, otuz sene öncesi. Ataol en güzel şiirlerini yazıyor, o yürünülen sokaklar, eller havaya; bağırılan, ama güzel bağırılan. Şimdi mi, göstermelik yürüyor her şey. Din göstericileri bile kimlik kazanmaya başladı aramızda. İsmet Özel, Sivas'a itiraz ettikten sonra *'Yüzyılın Türk Şiiri Antolojisi'*ne de itiraz etti. Sahi ne dümen bu! İsmet Özel görüşlerinden ötürü itiraz edecek ne yer buldu o antolojide, anlamadım bir türlü. Türk edebiyatının bir yer bulsa, her teline karışacak, düzeltmeye uğraşacak bu çocuk. Oysa onu *'Evet, İsyen'* derken ne kadar seviyorduk. O Rimbaud, Baudelaire telaşı yaratan ilk sevgili şiirlerinden, sevgili hayatından. Ama şimdi bilinci ilginç diye tanımlıyor. Bunun neresi doğru?

Şiirin sonunda sen de itiraz ediyorsun; yaşadıklarına, yaşamadıklarına, bulanık kaldıklarına, yetişemediklerine. Ve daha nelere, nelere.

"dünya hâlâ dönüyormuş, öyle diyorlar"

Niye böyle düşünüyorsun ki, dünyanın hâlâ dönüşüne itirazın mı var? Yoksa yaşadıklarını beğenmedin mi? Yine otuz yıl meselesi takıldı usuma. Nihat Behram şiir için koşturuyor, fabrika önlerine koşturuyor. Sendeki dil usluluğu onda olsa, dile konuşun onun kanatlarına dokunsa, belki Nihat'ı daha fazla okuyacaktım. Nihat hep çırpınan bir kalple koşturdu. Onun kalbinin bir gün durduğunu duymak beni ortamdı yıkar. Benim kalbimin ondan önce durmasını isterim. Kimsenin ölümünü duymaya gücüm kalmadı. Ben önce gideyim bu yürüyüşte. Sana bir şiirimde de yazmıştım, artık ölmeyi özledim. Yaşamının birazı zor geliyor. Ama sizin emsalsiz soluklarınızla kucaklarım kabarıyor. Sizlerle övünüyorum. Sizlerle; Nihat, sen, Ataol ve başkaları... Nihat dediğim bizim Nihat, *Fırtınayla, Borayla Denenmiş Arkadaşlıklar* kitabının ozanı Nihat Behram. Senin Nihat, soyadı gibi genç kalan Nihat. Onun da ayrı bir tarafı güzel. Dinmeyen görüşleri, direnen kimliği...

"sevgili oğlun, şairin .. nankörün olayım"

demişsin ya şiirin bir yerinde. Bu nankörün olma meselesi bana senin *'Resimli Ahmetler Tarihi'* kitabının 19. sayfasında durup duran, ama bazen içimizde de kaynayan şu dizeleri hatırlattı.

*"Ki ben Hiçlik'e adanmış bir asansör kuşusu
Üçüncü kattın sonrasını hatırlamıyorum"*

Hep böyledir zaten, insan bazı yaşlardan sonra yaşamın hızını ayırdedemez. Ne kadar koştüğünü bir türlü toparlayıp, günlere indirgeyemez.

Ahmet Erhan yaz artık, daha da yaz İstanbul'un buğusunu! Sana günlerin getirdiklerini. Senden şiir dinlemeye ihtiyacımız var.

Otuz sene öncesine döndür bizi. Süreyya Berfe koşturup açsın *'Kasaba'*nın parmaklarını. Refik Durbaş *"Yalnızlık bana mı düşer usta"* deyip dirilsin. Sen yeniden *"Bugün de ölmedim anne"* de istersen. Ataol, ben ve daha niceleri senin dilinde bir araya gelelim...

ANLATILMAZ BİN DERT İLE

Ayşegül İZMİRLİ

Masamdan akan dere su tutmaya başladı yeniden. Kalabalık gelen dergiler, yatağını şenlendirdiler. Doğrusu beni, dere kadar sevindirdiler. Epeydir sessiz sakin kendini dinleyen odama, denizli-denizsiz martı sesleri getirdiler.

Ben sevindim ama, ellerini ovalayan kargocuları gördükçe ve cız cız cızırdayan yazıcılardan çıkan makbuzlar önüne yığıldıkça, bunca zamandır Bursa-İzmir hattında posta aracılığı yaparak kahrımı çeken Demirci, dereyi yüz akıyla denize ulaştırmak için giriştiğim bu işe ne kadar sevindi, neler düşündü, hiç bilemiyorum. Henüz isyan belirtileri göstermediğine göre, kuru bir teşekkürle geçirilemeyecek bu 'katlanma' süreci bir zaman daha süreceğe benzer. Durun bakalım.

Öte yandan, gelen dergilere bakarak, *Düşlem*'de üç oda bir salona yayılarak yazdığım Dergilere Derkenar yazılarını *Akatalpa*'nın arka balkonuna nasıl sığdıracağını sorup duruyorum kendime. Tuş sayısını sayarak, yazdıklarımı ayıklayarak sorunu çözebilmem zor görünüyor. Bu yüzden, derginin dizgi işiyle uğraştığını bildiğim Melih Elal'in monitöre yansıyan uzaklardaki gölgesinde ne kadarlık bir punto pazarlık payı olabilir, onun hesabı yapıyorum.

Titrerim Mücrim Gibi

Kuşbakışı baktığımda dergilerde gördüğüm şu: Şairler galiba aynı yere bakarak yazıyorlar şiirlerini. Baktıkları yer neresidir bilmiyorum ama, orada neler olduğunu gösteriyorlar bize. Örneğin orada, binbir suratlı 'ayna'lar var. Orada, Freud'un maskesini takmış, rahim sıcaklığında 'koza'lar var. Orası, epey eprik, oldukça esrik, ter ter erotik ve kesinlikle belden aşağıda bir yer.

Siyasal, ekonomik ve toplumsal değişim sanata böyle yansıyacaktı elbet, başka ne olabilirdi ki? Dayatılan kültürden peydahlanarak süt ya da biberon fabrikasının önüne bırakılan bu bebek, bu zıbnı yaldızlı, dışkıyı kıymetli bebek, böyle çabucak serpilecek, karakterinin temel özelliği olan yayılmacılığının gereği, olabildiğince haylaz, alabildiğine şımarık, hemen hemen bütün dergilerin sayfalarına yerleşip dize dize pozlar verecekti; vermiş.

Bu ortak dil, bu ortak imgeler ve bu ortak izlekler, mitoz bölünmeyle çoğalan bu veledin asıl kimliğini ve adresini gösteriyor bize. Zaten tanım fukarası olan, bir de eşelene eşelene altı üstüne getirilen 'Modernizm Mahallesi'ne taşınan bu velet, gariban modernizmin imajını değiştirilmiş, onu tanımsızlığın tanımına özne kılmış; bu da yetmemiş, derisini yüzerek "post" halinde önümüze atmış.

Postmodern halüsinasyonlardan bahsediyorum... Burunlarını kâğıttan, gözlerini bitişiklerinde karalananlardan ayırmadan yazıp duran şairlerden birçoğu, bana sorarsanız, ne yaptığının farkında bile değil. Bordasında "Postmodern Güllü" yazılı bir geminin dümen suyuna atılmış, ucu iğnesiz birer misina olduklarını bilmeden mürekkepbalığı avlamaya çıkmışlar. Keşke onlar da bencileyin titreselerdi mücrim gibi, baktıkça istikballerine.

Bu, genele işaret eden sözlerden sonra, epeydir görmediklerimden okumayı sürdürdüklerime uzanan dergiler arası yolculuğuma başlayabilirim.

Yollar Yordu Beni

Antalya, Türk Edebiyatı'nda varlığını hissettiren ve ilk beşten aşağıya düşmeme çabasında olan; bu bakımdan da Bursa'yla benzeren bir kent. Bursa'yla benzerliği şimdi dergilerinde de kendini gösteriyor. *Bahçe* ve *S'imge*; biri, kültür ve edebiyata 'dergi', öteki 'seçki' ekiyle bağlanmış, ikiz ve büyük bir olasılıkla rakip iki dergi. Gereksiz bir güç bölünmesi bu. Bursa'nın bu bölünmeler yüzünden yitirdiği zaman ve güç, Antalya için ders olsaydı keşke.

Oysa, *S'imge*'nin ortasındaki seçki bölümünü çıkartıp *Bahçe*'nin ortasına koyarsanız, ya da *S'imge*'nin kapağını *Bahçe*'ye takarsanız, yolunuzun o eski *Bahçe*'ye çıktığını görürsünüz. Fark var elbette iki

dergi arasında, ama anmaya değmeyecek ayrıntılar bunlar. En belirgin, *S'imge*'nin, kapağında yazdığı gibi, seçki ağırlıklı olması. Yeni yetme dönemlerimizdeki şiir defterlerimizde benziyor sanki. *Bahçe*'nin yeni ürünleri daha çok. Sayısının 27'ye ulaşmasına kadar geçen sürede oluşturduğu arşivin bir sonucu bu.

Bahçe'de tarihi yeni yazılar ve şiirler var, var amma okuduklarımızdan aldığımız bir şey var mı; orası biraz kuşku. Şükrü Erbaş'ın Bir Tedirginlik Sanatı:Şiir başlıklı yazısı tekrarı tekrarı. Temel Demirel, yazısında bir kitabı tanıtıyor ama, 'bir kitap tanıtma yazısı nasıl yazılmamalıdır'ın örneğini veriyor. Ayten Mutlu'nun, epey kitap kurcaladıktan sonra yazıldığı belli olan yazısını, mehteran eşliğinde yürüttüğünden olsa gerek, bir türlü bitiremedim. Baki Ayhan T.'nin yazısı, "bunlar" diye işaret ettiği yerde hiç kimse görünmediği için, hedefsiz bir yazı olarak göründü bana. Tuncer Uçarol'a gelince: Bakın onun yazısından öğrendiğimiz şeyler var: Eşinin adını zaten öğretmişti bize, şimdi de bu yazısıyla iyi bir enişte olduğunu göstermeye çalışıyor ve soy kütüğündeki boşlukları dolduruyor. Adres ve telefon numarası gibi eksiklikleri olsa da vefakâr bir yazı olarak kayıtlara geçmesinden yanayım.

Mehmet Sarsmaz, elinin değdiği her ürünü yollayarak beni doğal abonesi olarak kabul ettiğini göstermiş; hiç vazgeçmeden kendi hisarına seferler düzenleyen bir şairdir ve *Yenibinyıl Şiir* onun, yanlış kurulmuş bir orduyla çıktığı en son seferidir ki, bunun son sefer olmadığı da kesindir.

Sarsmaz'a yazdığım bir mektupta bu ordunun çekirdeğini oluşturan kurmayların bana yanlış görünen yönlerini bildirmiştim. O kurmaylar, derginin ilk sayısında, tıpkı "Dördüncü Yeni Bildirisi"ndekine benzer iri cüsseli sözler söyleyen bir şiir bildirisi yayımladılar ve bu bildiri de önceki gibi ölü doğdu; bu kaçınılmazdı. Çünkü iyi niyetler ve büyük idealler, eylem olmadan bir yerlere ulaşmıyor. Eylemse, sadece iri sözler söyleyip yankı beklemek değildi elbet. Gariptir, bu tür bildirilerin ilk inkarcıları bildiriyi imza koyanlar oluyor. İnanç eksikliği ilk göze çarpan neden gibi duruyorsa da asıl neden, sanırım donanım eksikliği ve paylaşıldığı sanılan değerlerin tanımlarının birbirini tutmaması.

Bunca bildiri sözünden sonra, Sarsmaz'a, onunla aynı soyadını taşıyan o sevimli kızın dergideki yerini sormayacağım. Ne dergi ne de bildiri çerçevesinde bu sorunun yanıtı yoktur çünkü. Bu bir "anı yaratmak"tır, bir "aileye mahsus"luktur ki bu konuda dergiye zeval olur! Sarsmaz'ın dikkatine...

Alaattin Topçu'nun yayın yönetmenliğini yaptığı *Kavram Karmaşa*, bir düzinelik bir toplamla geldi ve bende bulunan ilk dört sayısının yanındaki yerini aldı. Sanıyorum 96'nın Aralık ayında kafasındaki ideal dergiyi yayımlayan Topçu, kim bilir hangi koşulların dayatmasıyla, o tarihten 22. sayıya doğru kan kaybederek gelmiş ama, bir şeyden taviz vermemiş: Derginin bütünlüğünden. Fütürizm'le başlayan o derli-topluluk, her sayıda bir dosya çerçevesinde sürerek son sayıya kadar ulaşmış; kutlanacak bir ilkeli oluş örneği.

Son paragrafa geldiğimi gösteren işaretin salladığı parmağı dikkate alarak, sonraki yazılarımda *Kavram Karmaşa*'nın, yaptığı işin doğruluğuna olan inancımı derginin duruşuyla belli eden; bu tavrını çok sevdiğim *Budala*'nın ve 76. sayısına ulaşan *Dize*'nin, ocak-şubat sayılarındaki, yanına çentik koyduğum yazı ve şiirlerini "okumaya" çalışacağımı bildirerek bitiriyorum.

Görüreceğiz!

Yayın Yönetmeni	: Ramis DARA
Koordinatör	: Serdar ÜNVER (Tel : 0535- 398 98 16)
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü	: Melih ELAL
Yönetim Yeri	: Ataevler, Adalet Sk. Adaletkent Sitesi, H Blok, D: 3 Nilüfer - BURSA
Yayın Danışmanları	: İhsan ÜREN, Hilmi HAŞAL
Yazışma Adresi	: R. DARA, P. K. 68 16371 Ulucami - BURSA
Baskı	: Özsan Matbaacılık, İzmir Cad. No : 221 - BURSA
Elektronik Posta	: akatalpa@hotmail .com
Faks	: 0224 - 452 22 65

Aylık edebiyat dergisi *Akatalpa* Ocak 2000'de Bursa'da kurulmuştur.